

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для здобувачів вищої освіти спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
третього (освітньо-наукового) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК 336.02(072.034)

3-12

Укладачі: П. В. Проноза
О. М. Колодізев
М. М. Берест

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних 3-12 викликів [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" третього (освітньо-наукового) рівня / уклад. П. В. Проноза, О. М. Колодізев, М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 49 с.

Наведено зміст практичних завдань та методичні рекомендації до їхнього виконання. Подано табличний матеріал і показники, які використовують для виконання фінансових розрахунків у процесі фінансового оздоровлення підприємств та реалізації сучасних технологій управління фінансами банку.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" третього (освітньо-наукового) рівня всіх форм навчання.

УДК 336.02(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Практичне заняття з навчальної дисципліни – це різновид аудиторного навчального заняття, метою якого є формування у здобувачів практичних вмінь та навичок, спрямованих на виконання аналітичних розрахунків та формування відповідних висновків щодо проведення ретроспективної та перспективної діагностики глибини кризових явищ, доцільності та необхідності фінансового оздоровлення підприємства, вибору методів санації, застосування певних засобів фінансового інструментарію тощо.

Під час їх виконання здобувачі повинні осмислити та використати знання, отримані на лекціях та під час самостійної роботи.

Практичні заняття ґрунтуються на попередньо підготовленому методичному матеріалі, зокрема сформованих практичних завданнях приблизно однакового ступеня складності, аспіранти виконують їх шляхом індивідуальної роботи.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів системи фундаментальних знань та компетентностей щодо науково обґрунтованого застосування на практиці методів, моделей та засобів діагностики наявності кризових явищ, володіння інструментарієм виведення суб'єктів господарювання зі стану фінансової кризи і забезпечення їх стійкого функціонування у майбутньому, прийняття управлінських рішень у сфері банківських фінансів на основі застосування сучасних спеціальних і комплексних технологій.

Вихідними даними для виконання практичних завдань є статистичні дані, а також фінансова звітність суб'єктів господарювання. Така звітність, складена за конкретним підприємством, надається аспірантам викладачем та використовується ними для виконання наведених завдань першого модуля (крім тих, до яких надаються окремо вказані вихідні дані). Також в якості вихідних даних, необхідних для виконання завдань другого модуля, аспірантом може бути використана фінансова звітність банків.

Бали, отримані здобувачем за окремі практичні заняття, враховують під час встановлення підсумкової рейтингової оцінки.

Змістовий модуль 1

Інструментарій фінансової стабілізації

Тема 1. Теоретичні аспекти зародження та розвитку патологічних кризових явищ у реальному секторі економіки країни

Мета роботи – провести оцінювання результатів позиціонування України у світових рейтингах та виявити причини покращення та погіршення ситуації у динаміці, відповідно до отриманих результатів сформулювати аналітичні висновки.

Завдання. Визначення симптомів патологічних кризових процесів у реальному секторі економіки. Розроблення заходів мінімізації негативного впливу патологічних кризових процесів на економіку держави та світу, на основі дослідження наукової літератури та аналітичних матеріалів міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світового банку, ЄБРР).

Методичні рекомендації

Світова фінансова криза сприяла зниженню ефективності функціонування світової економіки, що вплинуло на економічний розвиток країн і відобразилось у міжнародних економічних рейтингах. Жорстка конкурентна боротьба на світових ринках потребує від України пошуку шляхів підвищення конкурентоспроможності національної економіки, формування у країні потужного інноваційного та науково-технічного потенціалу, сприятливого бізнес-середовища, що в перспективі дозволить зайняти гідні позиції на міжнародних ринках. Дослідження рівня фінансово-економічного розвитку різних країн світу та визначення місця України у світовому економічному просторі дозволяє виявити базові тенденції економічного та фінансового становлення національної економіки. Оцінювання позиції держави у глобальних фінансових та економічних рейтингах у динаміці дозволяє ідентифікувати наявність кризових явищ та відслідковувати рух країни в позитивному чи негативному напрямках.

Загалом виокремлюють близько десяти міжнародних індексів. Найбільш поширеними є:

індекс глобальної конкурентоспроможності (*The Global Competitiveness Index*);

індекс глобалізації (*KOF Index of Globalization*);

індекс легкості ведення бізнесу (*Ease of doing business Index*);

індекс економічної свободи (*Index of Economic Freedom*);

індекс сприйняття корупції (*Corruption Perceptions Index, CPI*);

індекс розвитку людського потенціалу (*Human Development Index, HDI*);

індекс свободи преси (*Press Freedom Index, PFI*).

Аналіз місця України в цих глобальних рейтингах та оцінювання найближчих за індексом країн дозволить ідентифікувати прояви кризових явищ у національній економіці та визначити основні напрями покращення ситуації.

Порядок виконання роботи

Для виконання лабораторної роботи необхідно, в першу чергу, зібрати матеріал для подальшого аналізу, тобто сформувати перелік глобальних індексів, за якими буде проводитися оцінювання. Запропонований далі список не є виключним та може доповнюватися студентами.

Основні глобальні індекси, що можна використовувати для оцінювання позиції України у світовому економічному просторі:

Свобода у світі – *Freedom in the World (Freedom House)*.

E&Y сприйняття корупції – *E&Y Fraud Surveys: Corruption perception*.

Глобальний індекс інновацій – *The Global Innovation Index*.

Індекс верховенства права – *Rule of law index*.

Індекс глобалізації – *Index of Globalization*.

Індекс демократії – *Democracy Index*.

Індекс добробуту – *The Global Wealth Report*.

Індекс економічної свободи – *Index of Economy Freedom*.

Індекс інновацій Bloomberg – *Bloomberg innovation index*.

Індекс конкурентоспроможності – *The Global Competitiveness Index (WEF)*.

Індекс легкості ведення бізнесу – *Easy of Doing Business*.

Індекс людського капіталу (WEF) – *The Human Capital Index*.

Індекс людського розвитку – *Human Development Index (UNDP)*.

Індекс процвітання – *The legatum prosperity index*.

Індекс щастя – *World Happiness Report*.

Рейтинг податкового навантаження – *Paying taxes ranking*.

Ренкінг глобальної конкурентоспроможності – *World Competitiveness Yearbook*.

Після проведення формування таблиці вихідних даних про позицію України у глобальних рейтингах, студенту пропонується проаналізувати динаміку коефіцієнтів за основними глобальними рейтингами. Далі проводять оцінювання оточення України у глобальних рейтингах, оцінюють стан та перспективи розвитку країн, що розташовані найближче у рейтингах.

Після проведення аналізу статистичних даних необхідно зробити висновки за результатами практичної роботи. На основі оцінювання зміни позиції у рейтингах виявляють наявність кризових явищ чи покращення ситуації.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) результати аналітичних досліджень, які наведено у вигляді таблиць, графіків або скриншотів;
- 4) розгорнуті аналітичні висновки щодо наявності кризових явищ або позитивних тенденцій відносно позиції України у проаналізованих рейтингах.

Тема 2. Підходи до раннього розпізнавання зародження і розвитку кризових процесів в економіці

Мета роботи – провести поглиблений аналіз стану однієї з галузей економіки України на основі сформованого переліку показників, здійснити аналіз тенденцій та перспектив розвитку галузі.

Завдання. Визначення симптомів патологічних кризових процесів в економіці. Розроблення заходів мінімізації негативного впливу патологічних кризових процесів на економіку.

Методичні рекомендації

Аспірант самостійно обирає для аналізу одну з галузей економіки України (оптимально здійснювати аналіз тієї галузі, за якою буде проводитися дисертаційне дослідження). Далі аспірант самостійно визначає перелік показників, за якими можуть бути діагностовані кризові явища в тій чи іншій галузі. Для оцінювання стану галузі слід використовувати дані офіційної статистики, що подано на офіційних сайтах міністерств та відомств: офіційний сайт Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>) [26]; офіційний сайт Міністерства фінансів України (<http://www.minfin.gov.ua>) [27].

Порядок виконання роботи

Першим етапом проводять відбір показників для аналізу обраної галузі. Аспірант може самостійно обрати набір показників для аналізу, приблизний перелік: обсяг виробництва в галузі, індекси промислової продукції у галузі, обсяг інвестицій у галузь, кількість зайнятих осіб у галузі, динаміка цін на продукцію галузі, обсяг експорту продукції галузі, сукупний дохід підприємств галузі, сукупний фінансовий результат підприємства галузі, частка продукції галузі у ВВП держави тощо. Розрахунки слід здійснювати за останні щонайменше 7 – 8 років. Бажано також наводити рисунки, що ілюструють динаміку розрахованих показників. Після розрахунку показників необхідно здійснити аналіз отриманих результатів у динаміці та виявити причини погіршення чи покращення ситуації.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані студентом аналітичні розрахунки, наведені у вигляді таблиць або графіків;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 3. Моделювання сценаріїв розвитку патологічних кризових процесів

Мета роботи – розробити методичний підхід, за яким може бути оцінено макроекономічний стан економіки України та застосувати їх на практиці.

Завдання. Формування системи показників для діагностики кризових явищ в економіці з подальшим моделюванням сценаріїв їх розвитку.

Методичні рекомендації

Оцінювання фінансово-економічного стану національної економіки можливе на основі статистичних даних та їх аналізу в динаміці. Одним із основних методичних підходів до виявлення кризових явищ у реальному секторі економіки є визначення рівня фінансової безпеки держави. Саме цей методичний підхід пропонується використовувати.

Основні чинники, які визначають фінансову безпеку держави:

рівень фінансової незалежності держави (береться до уваги те, наскільки держава здатна покривати свої витрати за рахунок власних чи позикових грошових коштів, їх структура у загальному обсязі);

політичний клімат у країні;

характер грошово-кредитної політики країни (тактичний чи стратегічний характер та які методи застосовуються задля досягнення поставлених завдань – ринкові чи адміністративні);

рівень законодавчого забезпечення фінансової сфери.

Фінансова безпека країни не є одноосібною ланкою економіки, вона є консолідованою багаторівневою системою, яка складається з таких підсистем:

бюджетна безпека – це стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів;

валютна безпека – це такий стан курсоутворення, який створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках;

грошово-кредитна безпека – це такий стан грошово-кредитної системи, який характеризується стабільністю грошової одиниці, доступністю кредитних ресурсів та таким рівнем інфляції, що забезпечує економічне зростання та підвищення реальних доходів населення;

боргова безпека – це такий рівень внутрішньої та зовнішньої боргованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності

використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи;

безпека страхового ринку – це такий рівень забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дав би їм змогу в разі потреби відшкодувати обумовлені в договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування;

безпека фондового ринку – це оптимальний обсяг капіталізації ринку (з огляду на представлені на ньому цінні папери, їх структуру та рівень ліквідності), здатний забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, торговців, інститутів спільного інвестування, посередників (брокерів), консультантів, реєстраторів, депозитаріїв, зберігачів та держави в цілому.

Для кожної із підсистем розроблені індикатори, які характеризують їхній стан. Кожен з індикаторів має своє нормативне значення. Відхилення фактичного значення індикатора від його нормативного свідчить про необхідність виявлення та усунення причин, які зумовили це відхилення.

Порядок виконання роботи

За основу для формування власного методичного підходу можна обрати методіку, затверджену Концепцією національної безпеки України, індикаторів та порогових значень індикаторів фінансової безпеки України подано в табл. 1.

За обраним методичним підходом проводиться розрахунок базових показників фінансової безпеки держави з подальшою інтерпретацією результатів та формуванням аналітичних висновків. Розрахунок показників рекомендовано проводити за останні 7–8 років.

Під час формування аналітичних висновків необхідно робити акцент на причинах та наслідках невиконання нормативних значень.

За результатами проведення розрахунків аспіранту необхідно сформувати аналітичну таблицю, в якій будуть систематизовані та узагальнені результати діагностики загроз фінансовій безпеці держави.

Також слід конкретизувати проблеми, наявні та потенційно можливі загрози фінансовій безпеці України.

За результатами розрахунків та узагальнення необхідно сформулювати подальші можливі сценарії розвитку економіки держави та визначити перспективи забезпечення оптимального рівня фінансової безпеки держави.

Таблиця 1

**Індикатори та порогові значення індикаторів
фінансової безпеки України [25]**

Складові фінансової безпеки держави	Індикатори та їх порогові значення
1	2
Бюджетна безпека	<p>Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, % (не більше 30).</p> <p>Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, % (не більше 3).</p> <p>Обсяг трансфертів з державного бюджету, % (не більше 15).</p> <p>Амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України, % (не більше 30)</p>
Боргова безпека	<p>Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, % (не більше 60).</p> <p>Відношення загального обсягу зовнішнього боргу до ВВП, % (не більше 25).</p> <p>Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США (не більше 200).</p> <p>Відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП, % (не більше 30)</p>
Грошово-кредитна безпека	<p>Рівень монетизації економіки, % (не більше 50).</p> <p>Рівень інфляції (до грудня попереднього року), % (не більше 107).</p> <p>Обсяг готівки, % (не більше 4).</p> <p>Рівень середньої відсоткової ставки кредитів банківських установ відносно інфляції, % (не більше 5)</p>
Валютна безпека	<p>Відношення обсягів депозитів в іноземній валюті до загальних обсягів депозитів, % (не більше 25).</p> <p>Темп зміни індексу офіційного курсу гривні до дол. США до показників попереднього періоду, % (не більше 6).</p> <p>Відношення обсягів кредитів в іноземній валюті до загальних обсягів кредитів, % (не більше 25).</p> <p>Коефіцієнт покриття міжнародними резервами держави грошової бази, % (не менше 100)</p>

1	2
Інвестиційна безпека	Відношення обсягу інвестицій до вартості основних фондів, % (не менше 6). Співвідношення темпів приросту інвестицій до темпів приросту ВВП, разів (2 – 32). Обсяг прямих іноземних інвестицій, % до ВВП (не менше 5). Витрати на науково-технічну діяльність, % до ВВП (не менше 2). Ступінь зносу основних засобів, % (не більше 35)
Банківська безпека	Частка іноземного банківського капіталу у загальному обсязі банківського капіталу, % (не більше 30). Обсяг кредитування банками реального сектору економіки, % до ВВП (не менше 30). Рівень сумнівної заборгованості у кредитному портфелі, % (не більше 10)
Безпека небанківського фінансового сектору	Показник щільності страхування (страхові премії на одну особу), дол. США (не менше 140). Частка довгострокового страхування у загальному обсязі зібраних страхових премій, % (не менше 30). Рівень страхових виплат, % (не менше 30). Дохідність облігації внутрішньої державної позики, % (3 – 4). Частка покриття державними цінними паперами внутрішнього державного боргу, % (не більше 80). Відношення обсягу капіталізації ринку акцій до ВВП, % (60 – 90)

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані студентом аналітичні розрахунки, наведені у вигляді таблиці або графіків;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 5. Технологія санаційного контролінгу та аудиту

Завдання 1. Оцінювання ймовірності банкрутства суб'єкта господарювання з використанням вітчизняних та зарубіжних методик.

За даними фінансової звітності суб'єкта господарювання здійсніть оцінювання ймовірності настання його банкрутства на основі таких моделей:

- універсальна модель Терещенка О. О.;
- модель Е. Альтмана;

модель Р. Ліса;
модель А. Матвійчука;
модель Г. Спрингейта;
методика Д. Дюрана.

Розрахунки виконайте відносно даних на початок та на кінець аналізованого періоду (або за 2 роки в динаміці). Надайте розгорнуті аналітичні висновки, проаналізуйте динаміку складових моделі. Сформууйте для досліджуваного суб'єкта господарювання рекомендації щодо напрямів покращення його фінансового стану.

Методичні рекомендації

Оцінювання ймовірності банкрутства з використанням моделі Е. Альтмана.

Ймовірність банкрутства підприємства за моделлю Е. Альтмана визначається таким чином:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5, \quad (1)$$

де X_1 = відношення чистого оборотного капіталу до суми активів;

X_2 = частка формування активів за рахунок нерозподіленого прибутку;

X_3 = рентабельність активів, розрахована виходячи з прибутку до виплати відсотків та податків;

X_4 = коефіцієнт співвідношення акціонерного капіталу та зобов'язань;

X_5 = коефіцієнт оборотності активів.

Оцінювання ймовірності банкрутства:

1) якщо $Z < 1,23$, то ймовірність банкрутства дуже висока, підприємство є практично неспроможним (банкрутом);

2) $1,23 < Z < 2,89$ (зона невизначеності) – ймовірність банкрутства досить висока;

3) $Z > 2,89$ – ймовірність банкрутства дуже низька.

Порядок розрахунку показників подано в табл. 2.

Порядок розрахунку показників моделі Е. Альтмана

Показники	Формула розрахунку
X_1	$(p. 1195 - p. 1695) \text{ ф. 1} / p. 1300 \text{ ф. 1}$
X_2	$p. 1420 \text{ ф. 1} / p. 1300 \text{ ф. 1}$
X_3	$(p. 2290 + p. 2250) \text{ ф. 2} / p. 1300 \text{ ф. 1}$
X_4	$p. 1495 \text{ ф. 1} / (p. 1595 + p. 1695 + p. 1700) \text{ ф. 1}$
X_5	$p. 2000 \text{ ф. 2} / \text{ф. 1300 ф. 1}$

Оцінювання ймовірності банкрутства з використанням моделі Р. Ліса.

Модель Р. Ліса для оцінювання фінансового стану підприємства з точки зору ймовірності його банкрутства виглядає таким чином:

$$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4, \quad (2)$$

де X_1 – відношення обігового капіталу до суми активів;

X_2 – відношення прибутку від продажів до суми активів;

X_3 – відношення нерозподіленого прибутку до суми активів;

X_4 – відношення власного капіталу до позикового.

Граничне значення складає 0,037. Чим більшим є значення Z , тим вища платоспроможність підприємства.

Порядок розрахунку показників моделі подано в табл. 3.

Порядок розрахунку показників моделі Р. Ліса

Показники	Формула розрахунку
X_1	$p. 1195 \text{ ф. 1} / p. 1300 \text{ ф. 1}$
X_2	$p. 2190 \text{ ф. 2} / p. 1300 \text{ ф. 1}$
X_3	$p. 1420 \text{ ф. 1} / p. 1300 \text{ ф. 1}$
X_4	$p. 1495 \text{ ф. 1} / (p. 1595 + p. 1695 + p. 1700) \text{ ф. 1}$

Оцінювання ймовірності банкрутства з використанням моделі Г. Спрінгейта.

Модель Г. Спрінгейта має такий вигляд:

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (3)$$

де А – відношення робочого капіталу до загальної вартості активів;

В – відношення оподаткованого прибутку і відсотків до загальної вартості активів;

С – відношення оподаткованого прибутку до короткотермінової заборгованості;

Д – відношення об'єму продаж до загальної вартості активів.

Якщо $Z < 0,862$, то підприємство вважається потенційним банкрутом, за умови показника Спрінгейта більше за 0,862 підприємство можна вважати таким, що функціонує нормально. Порядок розрахунку показників, що використовують в моделі, подано в табл. 4.

Таблиця 4

Порядок розрахунку показників моделі Г. Спрінгейта

Показники	Формула розрахунку
А	(р. 1195 – р. 1695) ф. 1 / р. 1300 ф. 1
В	(р. 2290 + р. 2250) ф. 2 / р. 1300 ф. 1
С	р. 2290 ф. 2 / р. 1695 ф. 1
Д	р. 2000 ф. 2 / ф. 1300 ф. 1

Оцінювання ймовірності банкрутства з використанням методики Д. Дюрана.

Методика Д. Дюрана спрямована на оцінювання платоспроможності та ризику банкрутства та належить до класу евристичних моделей. Вона створена на основі скорингового аналізу за трьома показниками: рентабельності сукупного капіталу (Рск), коефіцієнта покриття (Кп) і коефіцієнта фінансової незалежності (Ка). У моделі Д. Дюрана розраховують комплексний показник фінансового стану у вигляді показника платоспроможності підприємства (табл. 5).

**Методика оцінювання платоспроможності
підприємства за Д. Дюраном**

Клас підприємства за Д. Дюраном					
Показники	I	II	III	IV	V
Рск	$R_{ск} \geq 30$ 50 балів	$30 > R_{ск} \geq 20$ від 50 до 35 балів	$20 > R_{ск} \geq 10$ від 35 до 20 балів	$10 > R_{ск} \geq 1$ від 20 до 4 балів	$R_{ск} < 1$ 0 балів
Кп	$K_{п} \geq 2$ 30 балів	$2 > K_{п} \geq 1,7$ від 30 до 20 балів	$1,7 > K_{п} \geq 1,4$ від 20 до 10 балів	$1,4 > K_{п} \geq 1,1$ від 10 до 1 бала	$K_{п} < 1,1$ 0 балів
Ка	$K_{а} \geq 0,7$ 20 балів	$0,7 > K_{а} \geq 0,45$ від 20 до 10 балів	$0,45 > K_{а} \geq 0,3$ від 10 до 5 балів	$0,3 > K_{а} \geq 0,2$ від 5 до 1 бала	$K_{а} < 0,2$ 0 балів
Границі класів	100 балів	від 100 до 65 балів	від 65 до 35 балів	від 35 до 6 балів	0 балів

Сума балів становить комплексний показник фінансового стану підприємства, якісна градація якого подана у вигляді розподілу підприємств за класами, відповідно до рейтингового числа – суми балів:

I клас – підприємства з гарним запасом фінансової стабільності;

II клас – підприємства з деяким ступенем ризику;

III клас – проблемні підприємства;

IV клас – підприємства з високим ризиком банкрутства;

V клас – практично неспроможні підприємства.

Порядок розрахунку показників, що використовуються в моделі, подано в табл. 6.

Таблиця 6

Порядок розрахунку показників методики Д. Дюрана

Показники	Формула розрахунку
Рск	$r. 2290 \text{ ф. } 2 / r. 1900 \text{ ф. } 1$
Кп	$r. 1195 \text{ ф. } 1 / r. 1695 \text{ ф. } 1$
Ка	$r. 1495 \text{ ф. } 1 / r. 1900 \text{ ф. } 1$

Примітка: показники з форми 1 розраховують за середньорічним значенням.

Оцінювання ймовірності банкрутства з використанням універсальної моделі Терещенка О. О.

Універсальна модель Терещенка О. О. містить шість показників, побудована на основі даних 850 підприємств різних галузей, а також автором розроблений комплекс моделей, що враховують диференціацію підприємств за галузями. Імовірність настання банкрутства підприємства за універсальною моделлю Терещенка О. О. розраховують за такою формулою:

$$Z = 1,5K_1 + 0,08K_2 + 10K_3 + 5K_4 + 0,3K_5 + 0,1K_6, \quad (4)$$

де K_1 – відношення високоліквідних активів до виручки від реалізації;

K_2 – відношення активів до позикових коштів;

K_3 – відношення чистого прибутку до активів;

K_4 – відношення чистого прибутку до виручки від реалізації;

K_5 – відношення виробничих запасів до виручки від реалізації;

K_6 – відношення виручки від реалізації до активів.

Згідно з цією моделлю імовірність настання банкрутства підприємства визначають відповідно до розрахованого значення коефіцієнта Z :

$Z > 0,51$ – загроза банкрутства мінімальна, а отже, підприємство є фінансово надійним;

$-0,8 < Z < 0,51$ – зона додаткового аналізу;

$Z < -0,8$ – максимальна ймовірність банкрутства.

Порядок розрахунку показників моделі наведено в табл. 7.

Таблиця 7

Порядок розрахунку показників моделі Терещенка О. О.

Показники	Формули розрахунку
K_1	$(p. 1160 \text{ ф. 1} + p. 1165 \text{ ф. 1}) / p. 2000 \text{ ф. 2}$
K_2	$p. 1300 \text{ ф. 1} / (p. 1595 \text{ ф. 1} + p. 1695 \text{ ф. 1})$
K_3	$p. 2350 \text{ ф. 2} / p. 1300 \text{ ф. 1}$
K_4	$p. 2350 \text{ ф. 2} / p. 2000 \text{ ф. 2}$
K_5	$p. 1101 \text{ ф. 1} / p. 2000 \text{ ф. 2}$
K_6	$p. 2000 \text{ ф. 2} / p. 1300 \text{ ф. 1}$

Оцінювання ймовірності банкрутства з використанням моделі Матвійчука А. В.

Матвійчук А. В. розробив і запропонував власну модель оцінювання аксіологічної (суб'єктивної) імовірності банкрутства для українських підприємств у вигляді дискримінантної функції. Методику розрахунку інтегрального показника Z за цією моделлю відображено у формулі:

$$Z = 0,033K_1 + 0,268K_2 + 0,045K_3 - 0,018K_4 - 0,004K_5 - 0,015K_6 + 0,702K_7, \quad (5)$$

де K_1 – відношення оборотних активів до необоротних активів;

K_2 – відношення чистого доходу від реалізації до поточних зобов'язань;

K_3 – відношення чистого доходу від реалізації до власного капіталу;

K_4 – відношення балансу до чистого доходу від реалізації;

K_5 – відношення різниці оборотних активів та поточних зобов'язань до оборотних активів;

K_6 – відношення суми довгострокових та поточних зобов'язань до балансу;

K_7 – відношення власного капіталу до суми залученого та позикового капіталу.

Критичним значенням показника Z є 1,104. Якщо фактичне значення є вищим за нього, то підприємство вважають стійким, а імовірність банкрутства – низькою. Якщо фактичне значення менше за 1,104, то імовірність банкрутства висока.

Порядок розрахунку показників моделі наведено в табл. 8.

Таблиця 8

Порядок розрахунку показників моделі Матвійчука А. В.

Показники	Формули розрахунків
K_1	р. 1195 ф. 1 / р. 1095 ф. 1
K_2	р. 2000 ф. 2 / р. 1695 ф. 1
K_3	р. 2000 ф. 2 / р. 1495 ф. 1
K_4	р. 1300 ф. 1 / р. 2000 ф. 2
K_5	(р. 1195 ф. 1 – р. 1695 ф. 1) / р. 1195 ф. 1
K_6	(р. 1595 ф. 1 + р. 1695 ф. 1) / р. 1300 ф. 1
K_7	р. 1495 ф. 1 / (р. 1595 ф. 1 + р. 1695 ф. 1 + р. 1700)

Тема 6. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства

Завдання. Визначення класу кризи підприємства.

За даними фінансової звітності (період дослідження – два роки) визначте клас кризи, в якому знаходиться підприємство. Охарактеризуйте отримані результати з позиції глибини розвитку кризових явищ в діяльності підприємства та можливих наслідків для нього.

Методичні рекомендації

У сучасній економічній літературі існує досить велика кількість методик, що надають можливість оцінити рівень кризи на підприємстві. Для оцінювання класу кризи слід скористатися методикою, що використовується для підприємств, які вже мають у своїй діяльності ознаки розвитку кризових явищ, та згідно з цією методикою, в діяльності зазначених підприємств виокремлюють такі класи кризи:

I клас – криза для власників підприємства проявляється в погіршенні фінансово-економічного стану, обумовленому зниженням прибутковості, падінням темпів зростання прибутку, що поки що не відображається на розрахунках із кредиторами;

II клас – криза для кредиторів виникає тоді, коли падіння доходів призводить до нестачі грошових коштів і характеризується зниженням рівня ліквідності активів і, як наслідок, неповним або несвоєчасним виконанням зобов'язань підприємства перед кредиторами;

III клас – криза для підприємства виникає як результат існування перших двох класів і характеризує такий фінансовий стан, за якого зобов'язання підприємства перевищують його власні кошти, порушується фінансова стійкість підприємства, виникає реальна загроза банкрутства.

У процесі проведення аналітичних досліджень за вказаними напрямками необхідно розрахувати групи показників, перелік та характеристику яких подано в табл. 9 – 11, а інформаційне забезпечення їх розрахунку – в додатку А.

Склад та характеристика показників прибутковості

Найменування показника	Позначення	Формула розрахунку	Нормативне значення або напрями позитивної динаміки
Рентабельність власного капіталу	Rck	Відношення чистого прибутку (збитку) до обсягу власного капіталу	> 0
Рентабельність активів	Ract	Відношення чистого прибутку (збитку) до обсягу активів	> 0
Рентабельність діяльності	Rd	Відношення чистого прибутку (збитку) до чистого доходу від реалізації продукції	> 0, зростання
Обсяг чистого прибутку	PRch	Обсяг чистого прибутку (збитку)	> 0, зростання
Рентабельність основного капіталу	Rosn_k	Обсяг валового прибутку (збитку) до величини необоротних активів	> 0, зростання
Рентабельність продукції	Rprod	Обсяг валового прибутку (збитку) до собівартості реалізованої продукції	> 0, зростання

Таблиця 10

Склад та характеристика показників ліквідності

Найменування показника	Позначення	Формула розрахунку	Нормативне значення або напрям позитивної динаміки
1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Labs	Відношення абсолютно ліквідних активів до короткострокових зобов'язань	0,2 – 0,35

1	2	3	4
Коефіцієнт проміжної ліквідності	Lprom	Відношення оборотних активів за вирахуванням запасів до короткострокових зобов'язань	0,7 – 1
Коефіцієнт покриття	Ltek	Відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань	1,7 – 2
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Dz/Kz	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	> 1
Коефіцієнт маневреності ВОК	Kman_coc	Відношення абсолютно ліквідних активів до власних оборотних засобів	> 0, зростання

Таблиця 11

Склад та характеристика показників фінансової стійкості

Найменування показника	Позначення	Формула розрахунку	Нормативне значення або напрям позитивної динаміки
1	2	3	4
Коефіцієнт автономії	Kavt	Відношення власного капіталу до підсумку балансу	> 0,5
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Kfnki	Відношення власного капіталу до суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань	> 0,6
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	Kdfn	Відношення суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань до підсумку балансу	> 0,5
Коефіцієнт забезпеченості ВОК	Kobes_coc	Відношення власних обігових коштів до величини оборотних активів підприємства	> 0,1

1	2	3	4
Коефіцієнт фінансування	Kfin	Відношення позикового капіталу до власного капіталу	< 1
Коефіцієнт поточної заборгованості	Ktek_zad	Питома вага короткострокових зобов'язань у загальній сумі капіталу підприємства	зменшення

Означені показники необхідно за даними фінансової звітності досліджуваного підприємства розрахувати в динаміці за два роки, результати звести до підсумкової таблиці (таблиць), проаналізувати, за необхідності проілюструвати графічно, виокремити наявні тенденції. Далі необхідно визначити клас кризи, у якому знаходиться підприємство. Визначення класу кризи необхідно здійснювати за моделлю, яка подана таким кортежем:

$Class_{cri} = \langle PR, L, FU \rangle$ за умови, що:

$Class_{cr1} = \{0; 1; 1\}$ – криза для власників підприємства;

$Class_{cr2} = \{0; 0; 1\}$ – криза для кредиторів;

$Class_{cr3} = \{0; 0; 0\}$ – криза для підприємства.

0 і 1 – булеві змінні.

Значення 1 присвоюють у випадку, якщо більше 2/3 показників аналізованої групи (PR, L, FU) знаходяться в нормативних межах; значення 0 – у протилежному випадку.

Характеристику класів кризи та модель їх розпізнавання подано в табл. 12.

Таблиця 12

Характеристика класів кризи підприємства

Клас кризи	Характеристика класу кризи	Модель розпізнавання класу кризи	
		1	2
Криза для власників $Class_{cr1}$	Дохідність підприємства падає, рентабельність мінімальна або відсутня, темпи приросту фінансових результатів від'ємні	Прибутковість (PR)	0
Ліквідність (L)		1	
Фінансова стійкість (FU)		1	

1	2	3	
Криза для кредиторів Class _{cr2}	Підприємство не здатне забезпечити своєчасне та повне виконання зобов'язань, низький рівень ліквідності, мінімальну дохідність (або взагалі відсутню)	Прибутковість (PR)	0
		Ліквідність (L)	0
		Фінансова стійкість (FU)	1
Криза для підприємства Class _{cr3}	Порушена фінансова стійкість підприємства, низький (або критичний) рівень фінансової автономії, ліквідність та дохідність на мінімальному рівні	Прибутковість (PR)	0
		Ліквідність (L)	0
		Фінансова стійкість (FU)	0

Таким чином, результатом проведеної студентом діагностики є визначені класи кризи досліджуваного підприємства в динаміці.

Тема 7. Методичні підходи до розроблення сценаріїв реалізації санаційної стратегії підприємства

Завдання. Побудова стратегічної карти підприємства в процесі його фінансового оздоровлення.

За результатами виконання практичних завдань за темами 5 – 6 сформууйте систему цілей санації підприємства та за даними фінансової звітності (період дослідження – два роки) визначте клас кризи, в якому знаходиться підприємство. Охарактеризуйте отримані результати з позиції глибини розвитку кризових явищ в діяльності підприємства та можливих наслідків для нього.

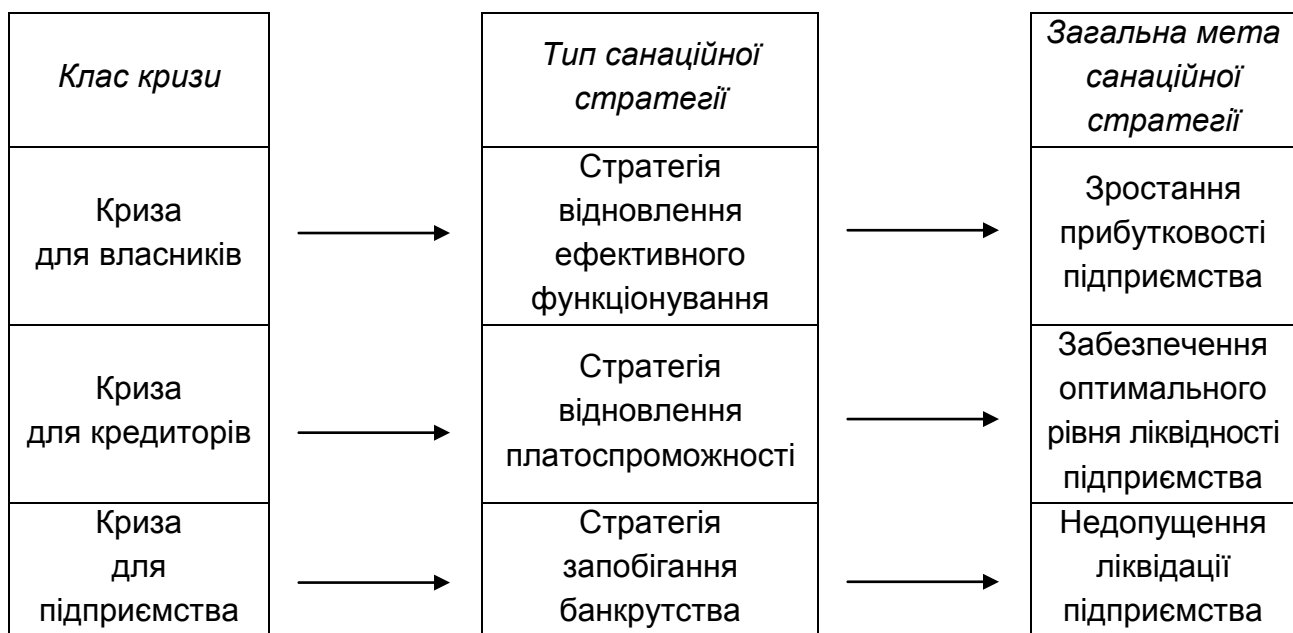
Методичні рекомендації

Одним з концептуальних підходів, що дозволяють реалізувати мету процесу фінансової стабілізації підприємства, виступає збалансована система показників (ЗСП), що призначена забезпечити перетворення стратегії фінансового оздоровлення підприємства в комплекс конкретних стратегічних заходів, які складають основу розроблення тактичних планів підприємства. Змістовні особливості цієї концепції полягають, в першу чергу, у тому, що вона, з одного боку, дозволяє підприємству зберегти цілісну стратегічну орієнтацію, а з іншого боку – конкретизує стратегічні

цілі за чотирма системоутворювальними і взаємодоповнювальними компонентами процесу розвитку підприємства: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток. Стратегічна карта є одним з основних інструментів концепції ЗСП. Її основне призначення полягає у тому, щоб графічно відображати взаємозв'язки і взаємозалежності між цілями збалансованої системи показників за окремими компонентами розвитку підприємства. Карта будується за ієрархічним принципом. Усі цілі, завдання, процеси побудовані в карті і збалансовані по вертикалі й горизонталі – всі дії підприємства взаємопов'язані і мають індикатори, які показують як здійснюється план, якими темпами йде досягнення цілей.

Стратегічну карту слід розробити з огляду на те, що підприємство знаходиться в кризі та його стратегічною метою є недопущення ліквідації підприємства. Алгоритм формування стратегічної карти містить такі етапи:

Етап 1. Визначення загальної мети санаційної стратегії підприємства залежно від визначеного класу кризи підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Зв'язок між класом кризи, типом та загальною метою санаційної стратегії підприємства

Етап 2. Формування множини деталізованих цілей санації в аспекті основних компонент розвитку, що відповідають концепції ЗСП, а саме – фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання й розвиток (потенціал):

$$\text{Detail\_Purpose} = \{DP_{im}\}, \quad (6)$$

де I – загальна стратегічна мета для відповідного типу санаційної стратегії, $I = 1 \div 3$;

m – компоненти розвитку підприємства, $m = \{\text{finance, clients, business, potential}\}$.

Зміст деталізованих цілей санації повинен відповідати типу санаційної стратегії і економічно пов'язувати між собою цілі, визначені в рамках різних компонент. У якості методологічної основи формування множини деталізованих цілей є такі принципи:

об'єктивно обмеженого вибору – для кожного компонента розвитку необхідно формулювати не більше 3–4 основних цілей, що дає можливість в умовах обмеженості фінансових ресурсів фокусувати зусилля підприємства на їхній досяжності;

конкретизації змісту – цілі повинні дозволити сформулювати чіткі завдання, рішення яких приведе до досягнення загальної цілі санаційної стратегії;

орієнтації на результат – деталізована ціль для певної компоненти розвитку повинна бути елементом досягнення загальної цілі відповідного типу санаційної стратегії підприємства;

досяжності – зміст цілей повинен забезпечувати їх реалізацію у процесі оздоровлення підприємства на основі системного аналізу його ресурсної бази;

використання дієслівних оборотів – це забезпечує психологічний нюанс, що спонукує виконавців до активних дій.

Цю множину цілей пропонується формувати на базі вивчення літературних джерел з проблем розроблення і впровадження збалансованої системи показників та практики впровадження збалансованої системи показників у діяльність суб'єктів господарювання з використанням структурно-логічного аналізу на основі урахування відповідності деталізованих цілей санації загальній цілі визначеного типу санаційної стратегії підприємства. Також аспіранту необхідно обґрунтувати вибір стратегічних цілей санації, виходячи з результатів аналітичних досліджень, проведених ним під час виконання завдань за темою 5.

Етап 3. Побудова стратегічної карти для аналізованого підприємства з урахуванням типу санаційної стратегії та на основі виокремленої множини деталізованих стратегічних цілей. Карта повинна бути подана

у графічному вигляді та наочно відобразити зв'язки між цілями санації підприємства. Приклад стратегічної карти відповідно до визначеного типу санаційної стратегії подано у додатку Б.

Тема 8. Методичні засади формування фінансового інструментарію оздоровлення функціонування підприємства

Завдання 1. Складання фінансової звітності підприємства після проведення санації.

АТ "Відродження" зазнало значних збитків, через що опинилося у фінансовій кризі. На загальних зборах акціонерів прийнято рішення про фінансову санацію підприємства. Перед початком проведення санації баланс акціонерного товариства мав такий вигляд (табл. 13).

Таблиця 13

Баланс АТ "Відродження", тис. грн

Актив		Пасив	
1. Основні засоби	32 115	1. Статутний фонд	60 000
2. Запаси і витрати	14 220	2. Додатковий капітал	0
3. Дебіторська заборгованість	13 132	3. Резервні фонди	-20 000
4. Грошові кошти	2 500	4. Довгострокові зобов'язання	10 367
Баланс	61 967	5. Поточні зобов'язання	11 600
		Баланс	61 967

З метою оздоровлення балансу та мобілізації фінансових ресурсів було здійснено двоступінчасту санацію з використанням елементів альтернативної санації. Санацію характеризують такі дані:

загальні збори акціонерів прийняли рішення про зменшення статутного капіталу об'єднанням акцій у відношенні 5 : 2. Як альтернативу акціонерам запропонували здійснювати доплати в розмірі 60 % до номіналу;

60 % акціонерів прийняли рішення про обмін своїх акцій, а 40 % вирішили здійснювати доплати;

накладні витрати, пов'язані зі зменшенням статутного капіталу, становили 15 000 грн;

одночасно було прийнято рішення про збільшення статутного капіталу на 15 000 тис. грн;

усі акції нового випуску були реалізовані за курсом емісії 110 %;

послуги андеррайтера коштували 100 000 грн;

накладні витрати, пов'язані зі збільшенням статутного капіталу, становили 20 000 грн.

Визначити санаційний прибуток, а також обсяг статутного капіталу й суму грошових коштів, які залишилися в розпорядженні підприємства після здійснення фінансової санації за умови, що всі розрахунки стосовно санації були здійснені вчасно. Скласти баланс підприємства станом після фінансової санації. Пояснити, на які цілі використовується санаційний прибуток та кошти, мобілізовані в результаті збільшення статутного капіталу.

Методичні рекомендації

У першу чергу, необхідно визначити розмір зменшення статутного капіталу на основі даних про співвідношення об'єднання акцій. Величина накладних витрат, пов'язаних зі зменшенням статутного фонду, повинна бути врахована як в активі (шляхом зменшення грошових коштів на дану суму), так і в пасиві (як додаткові збитки). Потім необхідно визначити розмір статутного фонду після його збільшення, також ураховуючи в балансі відповідну величину накладних витрат та вартість послуг андеррайтера. Оскільки курс емісії перевищує 100 %, необхідно розрахувати розмір емісійного доходу підприємства. Емісійний дохід (ажіо) – це сума перевищення доходів, отриманих від емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав). Отже, емісійний дохід становить різницю між курсом емісії та номінальним курсом акцій. Емісійний дохід є одним із джерел формування додаткового капіталу підприємства.

Санаційний прибуток формується за рахунок об'єднання акцій та відповідного зменшення статутного капіталу та спрямовується на покриття непокритих збитків. Залишок величини санаційного прибутку спрямовується на формування резервного фонду.

Змістовий модуль 2

Сучасні технології управління фінансами банку

Тема 9. Сучасний стан технологічних теорій в економічному і фінансовому управлінні

Мета роботи – провести аналіз технологічних теорій та продемонструвати вміння їх використовувати в процесі управління фінансами та забезпечення фінансової стабільності банку.

Завдання. Виявлення тенденцій розвитку технологій управління фінансово-економічними процесами; виокремлення сфери використання спеціальних і комплексних технологій управління фінансами банку.

Методичні рекомендації

Здобувач самостійно обирає для класифікації: наведені технології управління фінансами банку за різними ознаками: технології оперативного управління фінансами банку; технології, що потребують функціональних експертів; технології, що використовуються на другому рівні зрілості; технології, спрямовані на реалізацію загальних функцій фінансового менеджменту; технології, спрямовані на реалізацію конкретних функцій фінансового менеджменту; технології, що реалізуються у межах однієї функції фінансового менеджменту; нерегулярні технології управління фінансами банку; технології стратегічного управління фінансами банку; технології, що потребують високоадаптивних аналітиків; технології, що використовуються на четвертому рівні зрілості; технології, що здійснюються окремо (самостійно); технології, що застосовуються на стадії спаду; технології тактичного управління фінансами банку; технології, що реалізуються у межах декількох функцій фінансового менеджменту; технології, що застосовуються на стадії зростання; технології управління за відхиленнями; технології, що здійснюються паралельно; технології, що використовуються на п'ятому рівні зрілості; технології, що застосовуються на стадії зрілості; технології управління за результатами; технології, що потребують спеціалістів, здатних виконувати окрему операцію; технології, що використовуються на першому рівні зрілості; технології,

що застосовуються на стадії ліквідації; технології управління за цілями; технології, що застосовуються на стадії створення; технології управління за ситуацією; регулярні технології управління фінансами банку; технології, що використовуються на третьому рівні зрілості.

Порядок виконання роботи

Першим етапом проводять відбір існуючих технологій за визначеним переліком. Здобувач може самостійно обрати її за результатами опрацювання наукових публікацій.

Після формування узагальнювальних результатів доцільно упорядкувати етапи контент-аналізу поняття "технологія управління фінансами банку" та розкрити їх змістове наповнення у вигляді сформованої таблиці.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані здобувачем результати узагальнення, наведені у вигляді таблиці або графіка;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 10. Теоретичні основи та генезис фінансового менеджменту банку

Мета роботи – дослідити розвиток методів фінансового менеджменту й продемонструвати вміння їх використовувати в процесі створення технологій забезпечення фінансової стабільності банку.

Завдання. Надання характеристики сучасного етапу розвитку фінансового менеджменту; виокремлення складових системи фінансового менеджменту банку; застосування принципів технологічного підходу до процесів фінансового менеджменту банку.

Методичні рекомендації

Здобувач самостійно обирає правильну відповідність між етапами розвитку фінансового менеджменту та теоріями і підходами, які застосовувались на кожному з них з наведеного прикладу (рис. 2).

Етапи	Теорії, підходи
Нагромадження наукових відомостей про управління фінансами (кінець XIX ст. – 30-ті рр. XX ст.)	Системний, процесний, ситуаційний, проєктний підходи до фінансового управління
Систематизація і розвиток концептуальних основ фінансового менеджменту (60 – 90-ті рр. XX ст.)	Класична теорія фінансів, теорія менеджменту
Удосконалення методології фінансового менеджменту (90-ті рр. XX ст. – сучасність)	Школа наукового управління, маржиналізм
Формування основ загальної теорії фінансового менеджменту (30 – 60-ті рр. XX ст.)	Неокласична теорія фінансів, функціональний підхід до управління фінансами

Рис. 2. Вихідні дані для встановлення відповідності між етапами розвитку фінансового менеджменту та теоріями і підходами, які застосовувались на кожному з них

Порядок виконання роботи

На першому етапі здобувач визначає правильну послідовність і відповідність між етапами розвитку фінансового менеджменту та теоріями та підходами, які застосовувались на кожному з них у будь-який спосіб.

Другим етапом є побудова схеми взаємодії функцій фінансового менеджменту банку як керівної системи (планування, прогнозування, організація, регулювання, координація, облік, аналіз, стимулювання, контроль) та як спеціальної галузі управління (управління активами та пасивами; управління капіталом; управління інвестиційним портфелем; управління грошовими потоками; управління банківськими ризиками; гарантування безпеки банку), а також подання обґрунтування, які саме з функцій управління застосовуються у виконанні кожної із спеціальних функцій фінансового менеджменту.

На наступному етапі доцільно розмежувати визначені принципи на ті, що належать до технологічного підходу, та ті, що стосуються принципів еволюційної теорії: пропорційність, типізація, еластичність, паралельність,

інерція, стабілізація, ритмічність, безперервність, відбір, диференціація, відповідність "мета – процес – структура", гнучкість, збагачення, оцінювання якості, спадковість, технологічність. Після чого необхідно розкрити їх змістовність.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані здобувачем систематизовані результати, наведені у вигляді схеми;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 11. Фінансовий інжиніринг як інноваційна технологія фінансового менеджменту банку

Мета роботи – розкрити зміст технології фінансового інжинірингу та продемонструвати застосування його інструментів у фінансовому менеджменті банку.

Завдання. Визначення доцільності запровадження інноваційних фінансових інструментів і технологій у рамках фінансового інжинірингу; виявляти сучасні інноваційні тренди у банках.

Методичні рекомендації

Здобувач самостійно аналізує трактування визначення фінансового інжинірингу науковцями у своїх публікаціях за відповідними категорійними ознаками: **процес** (створення; практичне використання; удосконалення; зміни; творчий пошук; управління; адаптація; фінансові продукти та послуги; фінансові інструменти та технології); **об'єкт процесу** (фінансові схеми; нові підходи; організаційна структура; складні фінансові продукти; грошові потоки; математичні методи й інструменти; системи управління; інвестиційні моделі; перерозподіл фінансових ресурсів); **мета процесу** (управління портфелем цінних паперів; збільшення прибутковості; формування бажаних грошових потоків; зміна ситуації на більш бажану; вирішення фінансових проблем; управління ризиками; зростання ринкової вартості; надання нових фінансових послуг; адаптація до змін середовища) і формує відповідні результати в таблиці узагальнених даних.

Порядок виконання роботи

Першим етапом виконання завдання є створення узагальнювальної таблиці за визначеними категорійними ознаками.

На основі отриманих даних у подальшому необхідно провести контент-аналіз, графічно оформити його результати і сформулювати уточнене визначення фінансового інжинірингу.

Завершальним етапом завдання є визначення і класифікація фінансових інновацій на технологічні, продуктові, інновації у бізнес-процесах. Отримані результати доцільно подати у вигляді табл. 14.

Таблиця 14

Ключові фінансові інновації у сфері корпоративного банківського кредитування

Фінансові інновації	Сутність	Вітчизняний досвід
Солідарне кредитування		
Кредит під депозит		
Онлайн-кредитування		
Кредитування комерційної нерухомості		
Кредит на розвиток інновацій на виробництві		
Поновлювальна кредитна лінія		
Експрес-кредитування		
Овердрафт		
Створення кредитних фабрик		
P2B-кредитування		
Венчурне кредитування		

Бажано також визначити економічну сутність кожної фінансової інновації залежно від її виду, зазначте ступінь використання фінансових інновацій у вітчизняній банківській практиці.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані здобувачем аналітичні розрахунки, наведені у вигляді таблиць;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 12. Вибір спеціальних технологій управління фінансами банку

Мета роботи – провести поглиблений аналіз переліку показників оцінювання основних банківських операцій, стадій життєвого циклу банку та продемонструвати здатності щодо вибору спеціальних технологій управління фінансами.

Завдання. Формування системи показників для вибору спеціальних технологій управління фінансами банку за основними банківськими операціями; врахування етапу розвитку банку в процесі вибору спеціальних технологій управління фінансами.

Методичні рекомендації

Здобувач самостійно обирає дані для аналізу і розраховує показники оцінювання кредитних операцій банку у динаміці за 2020 – 2022 рр. у табличному вигляді (табл. 15). Вихідні дані необхідно отримати з офіційної фінансової звітності банку та з даних Національного банку України.

Таблиця 15

Перелік показників для оцінювання ефективності здійснення кредитних операцій

Показники	Значення		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4
Коефіцієнт кредитної активності			
Коефіцієнт забезпеченості позик			
Коефіцієнт захищеності позик (достатність резервів)			
Розмір кредитних вкладень на 1 грн капіталу			
Частка кредитів, наданих фізичним особам			
Частка кредитів, наданих юридичним особам			
Частка недіючих кредитів у загальному обсязі кредитів			
Частка кредитного портфеля, яка переходить у категорію проблемної заборгованості			
Частка списань із резерву в кредитному портфелі			

1	2	3	4
Дохідність кредитних вкладень			
Дохідність активів за рахунок кредитних операцій			
Питома вага доходів від кредитування у загальній сумі доходів			
Окупність відсоткових витрат доходами від кредитування			

На основі отриманих даних необхідно надати оцінювання ефективності кредитної політики банку.

Порядок виконання роботи

На першому етапі виконання завдання здобувач самостійно обирає дані для аналізу і розраховує показники оцінювання кредитних операцій банку у динаміці за 2020 – 2022 рр. у табличному вигляді. Вихідні дані необхідно отримати з офіційної фінансової звітності банку та з даних (НБУ) Національного банку України [28].

Після розрахунку показників необхідно побудувати кореляційну матрицю та визначити коефіцієнти парної кореляції між показниками ефективності здійснення кредитних операцій банку. Сформувані систему показників на основі скорочення інформаційного простору та виключення показників з тісним кореляційним зв'язком.

Завершальним етапом виконання завдання є застосування методу розрахунку таксономічного показника та проведення узагальнення оцінювання ефективності здійснення кредитних операцій банку за показниками, обчисленими у завданні. Необхідно надати інтерпретацію значень таксономічних показників стосовно рівня ефективності кредитної політики банку та зробити висновки щодо динаміки таксономічних показників за 2020 – 2022 рр.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані студентом аналітичні розрахунки, наведені у вигляді таблиць або графіків;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 13. Визначення готовності банку до запровадження комплексних технологій управління фінансами

Мета роботи – сформувати знання концепцій організаційної зрілості та продемонструвати здатності щодо встановлення рівня готовності банку до запровадження комплексних технологій управління фінансами.

Завдання. Оцінювання ефективності відтворення фінансових ресурсів банку; визначення рівня готовності фінансових менеджерів банку до використання комплексних технологій управління фінансами – за їх основними компетентностями; визначення ступеня формалізації та інформаційного забезпечення фінансового менеджменту банку; здійснення аналізу зрілості системи фінансового менеджменту банку.

Методичні рекомендації

На початку виконання завдання здобувач узгоджує етапи реалізації методичного забезпечення визначення готовності банку до запровадження комплексних технологій управління фінансами та відповідний інструментарій з теоретичних джерел. Необхідно обґрунтувати власні міркування за результатами проведеного аналізу.

Порядок виконання роботи

Першим етапом є визначення рівня загального інтегрального показника ефективності відтворення фінансових ресурсів банків відповідно до рівнів зрілості та середній рівень зрілості для банків на стадії екстенсивного зростання. Після розрахунку показників необхідно здійснити аналіз отриманих результатів в динаміці та виявити причини погіршення чи покращення ситуації відповідної структури в таблиці (табл. 16).

**Рівні загального інтегрального показника ефективності
відтворення фінансових ресурсів банків
на стадії екстенсивного зростання**

Банки	Значення загального інтегрального показника	Рівень показника	Середній рівень за стадією ЖЦБ
Банк 1	0,276		
Банк 2	0,313		
Банк 3	0,212		
Банк 4	0,281		
Банк 5	0,235		
Банк 6	0,236		
Банк 7	0,226		
Банк 8	0,183		
Банк 9	0,258		
Банк 10	0,245		

За результатами розрахунків необхідно зробити висновки щодо рівня зрілості на цій стадії.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані студентом аналітичні табличні розрахунки;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

**Тема 14. Збалансована система показників
як комплексна технологія управління фінансами банку**

Мета роботи – сформувати знання з основ побудови збалансованої системи показників і набути здатності щодо її застосування як комплексної технології управління фінансами.

Завдання. Формування складу збалансованої системи показників банку; розподілення показників збалансованої системи показників банку на відстрочені та випереджальні; визначення цілі та показників за підсистемами збалансованої системи показників: "Фінанси", "Клієнти", "Бізнес-

процеси", "Розвиток персоналу"; побудова стратегічної карти банку на основі збалансованої системи показників.

Методичні рекомендації

Здобувач самостійно визначає склад показників ЗСП залежно від стадії життєвого циклу банку і заносить дані у вигляді таблиці (табл. 17).

Таблиця 17

Склад показників ЗСП залежно від стадії життєвого циклу банку

Стадії життєвого циклу	Фінанси	Клієнти	Бізнес-процеси	Розвиток персоналу
Створення				
Екстенсивне зростання				
Інтенсивне зростання				
Зрілість				
Спад				

Порядок виконання роботи

Першим етапом виконання завдання є визначення складу показників ЗСП залежно від стадії життєвого циклу банку і занесення даних у вигляді таблиці.

Після визначення показників необхідно здійснити за наведеними даними щодо розрахунку евклідових відстаней (див. роздавальний матеріал) за фінансовою підсистемою збалансованої системи показників відбір репрезентативних показників на кожній стадії життєвого циклу банку. Сформувані склад найбільш значущих показників фінансової підсистеми збалансованої системи показників залежно від етапу розвитку банку.

Завершальним етапом виконання завдання є формування переліку ключових стратегічних фінансових цілей для кожної стадії життєвого циклу банку та визначення можливих засобів їх досягнення.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані студентом аналітичні розрахунки, наведені у вигляді таблиць або графіків;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 15. Реалізація технології бенчмаркінгу в банку

Мета роботи – визначити сутність бенчмаркінгу та сформувані здатності щодо його застосування як комплексної технології управління фінансами банку.

Завдання. Здійснення вибору процесів та об'єктів для бенчмаркінгового порівняння; обґрунтування складу показників для бенчмаркінгу; визначення банку-еталона у процесі бенчмаркінгу; здійснення аналізу показників банку-реципієнта та банку-еталона в процесі бенчмаркінгу; визначення напрямів покращення функціонування банку-реципієнта.

Методичні рекомендації

Здобувач за результатами аналізу відхилення показників банку-реципієнта від значень банку-еталона робить висновки стосовно отриманих показників.

Порядок виконання роботи

Першим етапом здобувачем проводиться на прикладі даних, наведених у таблиці розрахунок відхилення показників банку-реципієнта від значень банку-еталона, аналізуються дані та робляться висновки стосовно отриманих показників (табл. 18).

Показники банку-еталона та банку-реципієнта

Показники збалансованої системи показників	Значення показників		Відхилення показників банку-реципієнта від значень банку-еталона
	банк-еталон	банк-реципієнт	
<i>Підсистема "Фінанси"</i>			
Загальна достатність капіталу	37,600	21,200	
Частка роздрібних кредитів у активах, %	0,1	8,4	
<i>Підсистема "Клієнти"</i>			
Обсяг витрат у розрахунку на 1 клієнта, тис. грн	4,910	7,502	
Обсяг залучених ресурсів у розрахунку на 1 клієнта, тис. грн	47,390	42,409	
<i>Підсистема "Бізнес-процеси"</i>			
Частка витрат від операційної діяльності в загальних витратах, %	88,396	81,590	
Частка нових продуктів у продуктовому ряді, %	26,550	16,670	
Частка доходів від нових продуктів у загальних доходах, %	31,190	5,100	
<i>Підсистема "Розвиток персоналу"</i>			
Коефіцієнт інтелектуального потенціалу	0,400	0,230	
Частка працівників з вищою спеціалізованою освітою у загальній чисельності персоналу, %	90,460	70,910	

Після розрахунку показників необхідно обґрунтувати напрями покращення діяльності банку-реципієнта.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані студентом аналітичні розрахунки у таблицях;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Тема 16. Застосування технології фінансового контролінгу в банку

Мета роботи – дослідити сутність фінансового контролінгу та сформулювати здатності щодо його застосування як комплексної технології управління фінансами банку.

Завдання. Формування системи показників фінансового контролінгу банківської діяльності; розроблення діагностичного інструментарію фінансового контролінгу; аналіз відхилення у системі фінансового контролінгу; діагностика ефективності системи фінансового контролінгу в банку.

Методичні рекомендації

Здобувач на основі вхідних даних щодо окремих показників діяльності банку досліджує і визначає наявність зв'язків та їхній взаємний вплив. Використано умовні позначення:

V1 – частка валютних активів у загальних активах;

V2 – частка валютних кредитів у загальному обсязі активних операцій у валюті;

V3 – частка валютних кредитів у загальному обсязі кредитних операцій;

V4 – частка валютних зобов'язань у загальних пасивах;

V5 – ефективність використання банком залучених ресурсів у іноземній валюті;

V6 – рентабельність доходу від валютних операцій;

V7 – рентабельність валютних активів;

V8 – частка прибутку від валютних операцій у загальному прибутку банку;

V9 – дохідність загальних активів за рахунок валютних операцій.

Порядок виконання роботи

На початку завдання здобувач на основі даних щодо коефіцієнтів кореляції між показниками валютних операцій банку здійснює відбір підконтрольних показників за критерієм відсутності тісного лінійного зв'язку між ними (табл. 19).

**Взаємозв'язок між показниками оцінювання
валютних операцій банку**

	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9
B1	1,0000	0,4325	0,7853	0,8753	0,0693	0,0747	0,1125	0,0882	0,1189
B2	0,4325	1,0000	0,7197	0,3611	0,4091	-0,0121	0,0697	0,0632	0,1464
B3	0,7853	0,7197	1,0000	0,7085	0,1907	0,0653	-0,0701	0,0593	0,0941
B4	0,8753	0,3611	0,7085	1,0000	-0,0108	0,0208	-0,1987	-0,0704	-0,1388
B5	0,0693	0,4091	0,1907	-0,0108	1,0000	0,0329	0,4622	0,0205	0,1464
B6	0,0747	-0,0121	0,0653	0,0208	0,0329	1,0000	0,0781	0,1722	0,2939
B7	-0,1125	0,0697	-0,0701	0,1987	0,4622	0,0781	1,0000	0,1124	0,4455
B8	0,0882	0,0632	0,0593	-0,0704	0,0205	0,1722	0,1124	1,0000	0,4385
B9	0,1189	0,1464	0,0941	-0,1388	0,1464	0,2939	0,4455	0,4385	1,0000

Після розрахунку показників необхідно розрахувати відхилення підконтрольних показників Банку 1 від показників еталонного банку і зробити висновки щодо їх рівня. Результати подати у таблиці (табл. 20).

Показники банку-еталона та банку-реципієнта

Показники збалансованої системи показників	Значення показників		Відхилення	Рівень відхилення (високий, середній, низький)
	банк-еталон	Банк 1		
1	2	3	4	5
<i>Підсистема "Фінанси"</i>				
Загальна достатність капіталу	37,600	21,200		
Частка роздрібних кредитів у активах, %	0,1	8,4		
<i>Підсистема "Клієнти"</i>				
Обсяг витрат у розрахунку на 1 клієнта, тис. грн	4,910	7,502		
Обсяг залучених ресурсів у розрахунку на 1 клієнта, тис. грн	47,390	42,409		

1	2	3	4	5
<i>Підсистема "Бізнес-процеси"</i>				
Частка витрат від операційної діяльності в загальних витратах, %	88,396	81,590		
Частка нових продуктів у продуктовому ряді, %	26,550	16,670		
Частка доходів від нових продуктів у загальних доходах, %	31,190	5,100		
<i>Підсистема "Розвиток персоналу"</i>				
Коефіцієнт інтелектуального потенціалу	0,400	0,230		
Частка працівників з вищою спеціалізованою освітою у загальній чисельності персоналу, %	90,460	70,910		

За результатами аналізу рівня відхилення необхідно обґрунтувати можливі напрями управлінських впливів у системі фінансового контролінгу у вигляді рекомендацій.

Звіт про виконання практичної роботи має містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) мету практичної роботи;
- 3) виконані здобувачем аналітичні розрахунки, наведені у вигляді таблиць;
- 4) висновки, зроблені в ході виконання практичної роботи.

Рекомендована література

Основна

1. Боронос В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств : навчальний посібник / В. Г. Боронос, І. Й. Плікус, І. М. Кобушко. – Суми : Вид-во СумДУ, 2010. – 437 с.
2. Бланк І. А. Антикризове фінансове управління підприємством / І. А. Бланк. – Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2006. – 672 с.
3. Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів [Електронний ресурс] : навчальний посібник / П. В. Проноза, І. М. Чмута, М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 203 с.
4. Проноза П. В. Патологічні кризові процеси в економіці України : монографія / П. В. Проноза. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2014. – 208 с.
5. Радзивілюк В. В. Судова процедура санації : навчальний посібник / В. В. Радзивілюк. – Київ : Атака, 2005. – 116 с.
6. Раєвнева О. В. Санаційна стратегія промислового підприємства: механізм формування та моделі реалізації : монографія / О. В. Раєвнева, М. М. Берест. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2012. – 344 с.
7. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник / О. О. Терещенко. – Київ : КНЕУ, 2006. – 552 с.
8. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник / Т. А. Говорушко, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] ; за заг. ред. Т. А. Говорушко. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 400 с.

Додаткова

9. Барановський О. І. Сутність і різновиди фінансових криз / О. І. Барановський // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 3–20.
10. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : навчальний курс / І. А. Бланк. – 2-ге вид., перевид. і доопр. – Київ : Ельга: Ніка-Центр, 2004. – 656 с.
11. Бураковський І. В. Глобальна фінансова криза: уроки для світу та України / І. В. Бураковський, О. В. Плотніков. – Харків : Фоліо, 2009. – 299 с.
12. Гайдуков С. В. Модель відновлення платоспроможності підприємств / С. В. Гайдуков. – Харків : Екограф, 2004. – 36 с.

13. Грищенко О. В. Класифікація кризових явищ в економіці та місце в них промислових криз / О. В. Грищенко, П. В. Проноза // Бізнес Інформ. – № 12. – С. 49–53.

14. Кизим М. О. Аналіз причин економічної кризи в Україні / М. О. Кизим, О. В. Доровський, П. В. Проноза // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції 27–28 травня 2010 року. – Харків : ФОП Александрова К. М. ; ВД "ІНЖЕК", 2010.– С. 72–76.

15. Колісник М. Фінанси. Стратегії, з якими перемагають / М. Колісник. – Київ : ВД "Максимум", 2006. – 332 с.

16. Контролінг як технологія управління фінансовими та нефінансовими структурами : монографія / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова, К. М. Азізова та ін. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 348 с.

17. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.

18. Механізми і моделі управління кризовими ситуаціями : монографія / під ред. Т. С. Клебанової. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 200 с.

19. Пономаренко В. С. Механізм санаційного управління підприємством: засади формування та моделі реалізації : монографія / В. С. Пономаренко, О. В. Раєвнєва, С. О. Степуріна. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 304 с.

20. Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки і практики : монографія / під ред. В. С. Пономаренко, Н. А. Кизима, О. В. Раєвнєвої. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2012. – 376 с.

21. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 268 с.

22. Чмутова І. М. Сучасні технології фінансового менеджменту банку: методологія формування на стадіях життєвого циклу : монографія / І. М. Чмутова. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2015. – 468 с.

Інформаційні ресурси

23. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного

банкрутства або доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

24. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України № 2343-XII від 14.05.1992 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

25. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 29.10.2013 № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennjametodichnih-rekomehdacii-shodo-rozrahunkudoc168080.html>.

26. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

27. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

28. Сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

29. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Інформаційне забезпечення розрахунку показників оцінювання санаційної спроможності та діагностики класу кризи підприємства

Найменування показника	Позначення	Інформаційне забезпечення розрахунку показника
1	2	3
Рентабельність власного капіталу	Rck	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350 (2355)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (1495}_{\text{п}} + 1495_{\text{к}})}$
Рентабельність активів	Ract	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350 (2355)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (1900}_{\text{п}} + 1900_{\text{к}})}$
Рентабельність діяльності	Rd	$\frac{\text{ф. 2 р. 2090 (2095)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$
Обсяг чистого прибутку	PRch	ф. 2 р. 2350 (2355)
Рентабельність основного капіталу	Rosn_k	$\frac{\text{ф. 2 р. 2090 (2095)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (1095}_{\text{п}} + 1095_{\text{к}})}$
Рентабельність продукції	Rprod	$\frac{\text{ф. 2 р. 2090 (2095)}}{\text{ф. 2 р. 2050}}$
Операційна рентабельність реалізованої продукції	Roper_prod	$\frac{\text{ф. 2 р. 2190 (2195)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$
Чиста рентабельність реалізованої продукції	Rch_prod	$\frac{\text{ф. 2 р. 2050 (2355)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$
Рентабельність операційної діяльності	Roper	$\frac{\text{ф. 2 р. 2190 (2195)}}{\text{ф. 2 р. (2050 + 2180)}}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Labs	$\frac{\text{ф. 1 р. 1160} + \text{р. 1165}}{\text{ф. 1 р. 1695}}$
Коефіцієнт проміжної ліквідності	Lprom	$\frac{\text{ф. 1 р. 1195} - \text{р. 1100} - \text{р. 1110}}{\text{ф. 1 р. 1695}}$
Коефіцієнт покриття	Ltek	$\frac{\text{ф. 1 р. 1195}}{\text{ф. 1 р. 1695}}$
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами	Kzab_z_coc	$\frac{\text{ф. 1 р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1 р. 1100} + 1110}$

Закінчення додатка А

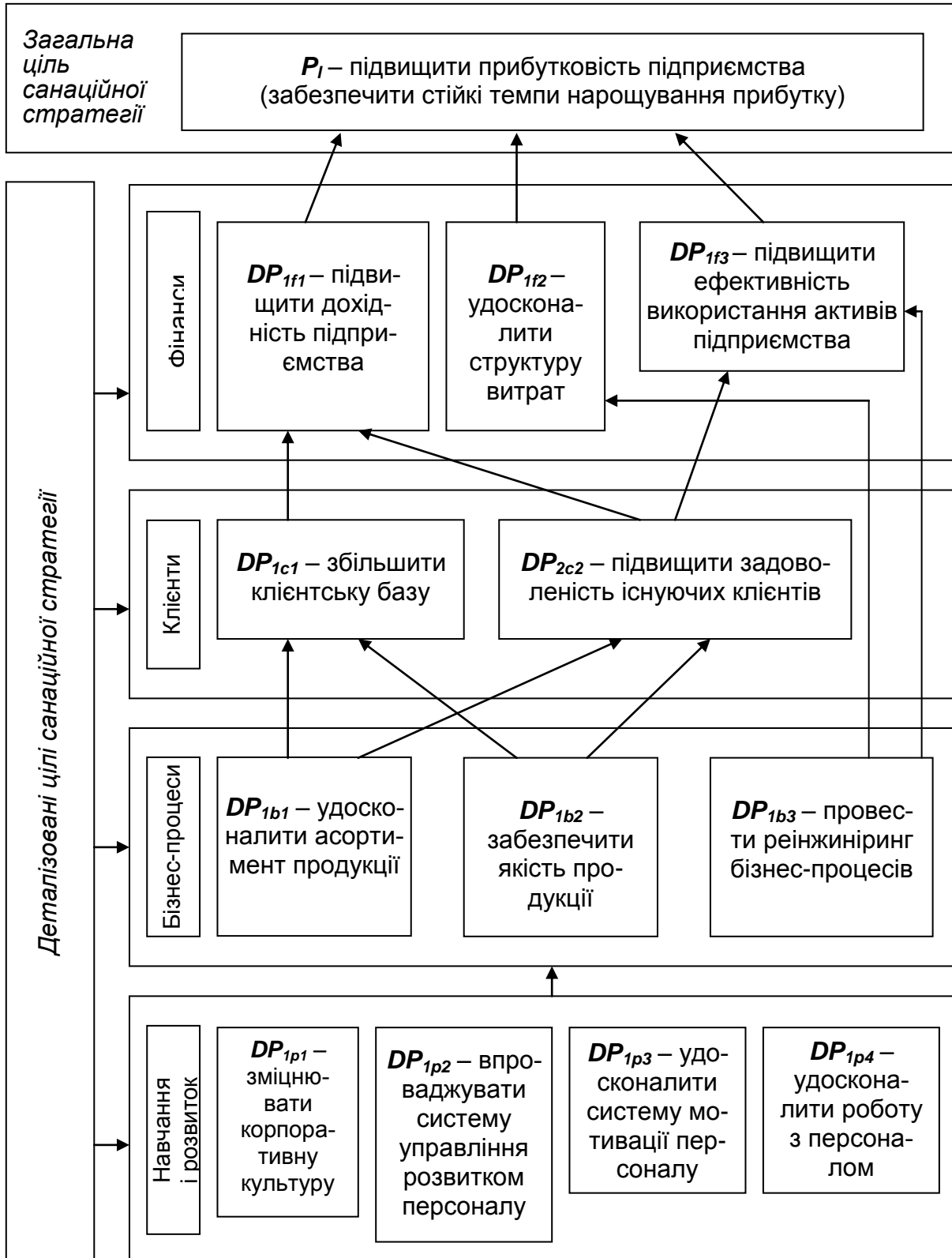
1	2	3
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Dz/Kz	$\frac{\text{ф. 1 р.1125} + \dots + \text{р.1155}}{\text{ф. 1 р.1605} + \dots + \text{р.1650}}$
Коефіцієнт маневреності ВОК	Kman_coc	$\frac{\text{ф. 1 р. 1165}}{\text{ф. 1 р. 1495} - \text{ф. 1 р. 1095}}$
Коефіцієнт автономії	Kavt	$\frac{\text{ф. 1 р.1495}}{\text{ф. 1 р.1900}}$
Коефіцієнт фінансового ризику	Kfr	$\frac{\text{р.1900} - \text{р.1495}}{\text{р.1495}}$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Kman_vk	$\frac{\text{р.1495} - \text{р.1095}}{\text{р.1495}}$
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Kstr_pdv	$\frac{\text{р.1595}}{\text{р.1095}}$
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	Kdzc	$\frac{\text{р.1595}}{\text{р.1495} + \text{р.1595}}$
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Kfnki	$\frac{\text{ф.1 р.1495}}{\text{ф.1 р.1495} + \text{ф.1 р.1595}}$
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	Kdfn	$\frac{\text{ф.1 р.1495} + \text{ф.1 р.1595}}{\text{ф.1 р.1900}}$
Коефіцієнт забезпеченості ВОК	Kobes_coc	$\frac{\text{ф. 1 р. 1495} - \text{ф.1 р. 1095}}{\text{ф. 1 р. 1195}}$
Коефіцієнт фінансування	Kfin	$\frac{\text{ф. 1 р. 1900} - \text{ф.1 р. 1495}}{\text{ф. 1 р. 1495}}$
Коефіцієнт поточної заборгованості	Ktek_zad	$\frac{\text{ф. 1 р.1695}}{\text{ф. 1 р.1900}}$

Де ф. 1 – баланс підприємства;

ф. 2 – звіт про фінансові результати підприємства;

індекси "п" та "к" біля рядків балансу означають відповідно початок та кінець звітного періоду.

Стратегічна карта для стратегії відновлення ефективного функціонування (приклад)

Зміст

Вступ	3
Змістовий модуль 1. Інструментарій фінансової стабілізації	4
Тема 1. Теоретичні аспекти зародження та розвитку патологічних кризових явищ у реальному секторі економіки країни	4
Тема 2. Підходи до раннього розпізнавання зародження і розвитку кризових процесів в економіці	6
Тема 3. Моделювання сценаріїв розвитку патологічних кризових процесів	7
Тема 5. Технологія санаційного контролінгу та аудиту	11
Тема 6. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства	18
Тема 7. Методичні підходи до розроблення сценаріїв реалізації санаційної стратегії підприємства	22
Тема 8. Методичні засади формування фінансового інструментарію оздоровлення функціонування підприємства	25
Змістовий модуль 2. Сучасні технології управління фінансами банку	27
Тема 9. Сучасний стан технологічних теорій в економічному і фінансовому управлінні	27
Тема 10. Теоретичні основи та генезис фінансового менеджменту банку	28
Тема 11. Фінансовий інжиніринг як інноваційна технологія фінансового менеджменту банку	30
Тема 12. Вибір спеціальних технологій управління фінансами банку	32
Тема 13. Визначення готовності банку до запровадження комплексних технологій управління фінансами	34
Тема 14. Збалансована система показників як комплексна технологія управління фінансами банку	35
Тема 15. Реалізація технології бенчмаркінгу в банку	37
Тема 16. Застосування технології фінансового контролінгу в банку	39
Рекомендована література	42
Основна	42
Додаткова	42
Інформаційні ресурси	43
Додатки	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для здобувачів вищої освіти спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
третього (освітньо-наукового) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Проноза Павло Володимирович**
Колодізєв Олег Миколайович
Берест Марина Миколаївна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2023 р. Поз. № 48 ЕВ. Обсяг 49 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*